

Interjú

Trendi-e zöldnek lenni?

Az alábbi felvételek egy nagyobb kutatás kapcsán készültek, ami még ma is zajlik (Részletesen erről a cikk végén a jegyzetben.) Első lépésben a kutatók szakértői interjúkat készítettek, majd egy nagyobb team kidolgozott egy hosszabb kérdőívet. Ez utóbbi felvételére ősszel került sor, most az adatfeldolgozás szakaszában vagyunk. A figyelem így egyre jobban elterelődik az előkészítő beszélgetésekről, pedig úgy érezzük, érdemes ezeket is publikálni. Ezért e számunkban elkezdjük közölni a beszélgetések leírátát, hogy ne tűnjenek el egy szakmai beszámoló mellékleteként, s hátha a további kutatások számára is tanulságot szolgálhatnak. (A szerk.)

1. Beszélgetés Mátyás Mónikával, aKör Alapítvány kuratóriumi elnökével

Mátyás Mónika régóta foglalkozik környezetvédelmi kérdésekkel. Mint zöld aktivista, legutóbb szeptemberben a Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata rendezvénysorozatát szervezte Veszprémben, amikor a slágertéma az energiatakarékosság volt.

- Az interjú elején a kérdések az általad képviselt szervezethez kapcsolódnak. Az első kérdés, hogy „Miképpen kapcsolódik az Önök szervezete a környezeti kérdésekhez”, itt a válasz eléggé értelemszerű, ezért inkább arra térnek rá, hogy „Mennyiben hozható összefüggésbe a szervezet tevékenysége az éghajlatváltozással?”. De előbb tisztázzuk azt, hogy „Milyen környezetvédelmi problémákkal foglalkozik az Alapítvány?”.

- Elsősorban a lakossági életmód kérdéseivel, hogy miképp tudnak hozzájárulni olyan globális kérdésekhez, mint a szén-dioxid kibocsátás.

- Ezek szerint csak áttételesen foglalkoztok olyan kérdésekkel, mint például az éghajlatváltozás?

- Azt vettük észre, hogy az emberek többsége nem érti azt, hogy mi is ez az éghajlatváltozás, és még nagyon sok ennél sokkal egyszerűbb dolgot sem értenek. Például azt sem értik, hogy amit tesznek, ahogyan élnek, amilyen életmódot folytatnak, az hogyan kapcsolódik a környezetvédelemhez. Amíg nem változik ebben az emberek gondolkodása, addig nem lehet továbblépni az éghajlatváltozás kérdéseiben. Sokan úgy gondolják, hogy ez közvetlenül nem őket érinti, és ez

nem az ő problémájuk. Magyarországon, amíg valaki nem a bőrén, a pénztárcáján keresztül érzékeli a problémát, addig nem foglalkozik vele. Nem fogják fel ennek a súlyosságát, hiszen nálunk nem jelentkezik olyan konkrét problémák, mint egy tengerparti országnál, ahol a tengerszint megemelkedése katasztrófát okozhat. Tehát nálunk, a tudatos felkészítés során más kérdésekkel kell foglalkozni, mint például Hollandiában.

- Ezek szerint az éghajlatváltozás kérdésköre az Alapítvány alapító okiratában nem is szerepel?

- Általánosságban a környezetvédelem szerepel, az éghajlatváltozás nem olyan kifejezés, amin vitatkozni lehetne, mint például hogy a környezet- vagy természetvédelem hogyan viszonyul egymáshoz, melyik része a másinak, stb. Szakmai berkekben köztudott, hogy ez a téma a környezetvédelem része, és ezért ezt külön nem minősítjük.

- Az elmúlt 10 évben milyen projektekben vettek részt, ami az éghajlatváltozáshoz kapcsolódott?

- Ilyen volt a „VAHAVA” projekt, ami-ben részt vettünk (az alábbiakban idemásoltuk a projekt internetes ismertetőjét).

***

„Az MTA és a KvVM közötti együttműködés keretében útjára indított, a globális klímaváltozással, a hazai hatásokkal és válaszokkal foglalkozó VAHAVA projekt eredményesen befejeződött. A projektnek köszönhetően az Országgyűlés 2008. február 13-i ülésén elfogadta a 2008-2025-re szóló Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiát (NÉS). Ennek alapján a mindenkori kormány kétév-

ként Éghajlat-változási Programot dolgoz ki és valósít meg. Az elmúlt néhány évben az éghajlat-változással kapcsolatos aggodalom, tenni akarás, továbbá a hazai és nemzetközi együttműködés is megerősödött. Minderre figyelemmel kezdeményeztük az éghajlat-változással, annak hazai hatásaival, az üvegházhatású gázok kibocsátásával, illetve azok csökkentésével foglalkozó tudományos kutatások, innovációs, illetve szakigazgatási tevékenységek, továbbá a klímapolitikai döntések szakmai megalapozásával, az oktatással, neveléssel, tudatformálással foglalkozó személyek, szakmai intézmények és társadalmi szervezetek részére országos információs-koordinációs hálózat kialakítását. A hálózatot röviden 'VAHAVA Hálózat' néven működtetjük. A hálózati részvétel önkéntes, semmilyen anyagi kötelezettséggel nem jár és bármikor megszüntethető. A hálózat minden tagja megőrzi függetlenségét és munkájával megszerzett jogait, továbbá a részvétel nem érinti más szakmai szervezetekhez való kapcsolódását. A VAHAVA Hálózat főbb célkitűzései és feladatai:

- Információk gyűjtése és terjesztése a témakörbe vágó hazai kutatási és innovációs témákról, rendezvényekről.
- A témakörrel összefüggő fontosabb külföldi információk összegyűjtése és közreadása.
- A hazai kutatások és innovációs tevékenységek elősegítése
- Információk közlése a hazai klímakutatókorról és klímapolitikai intézkedésekről.
- Érdekképviselés ellátása a kutatás-finanszírozó szervezeteknél.
- Az adott témakörben hazai fórumok szervezésében való közreműködés."

***

Ennek volt egy társadalmisítási vitaszakasza, és azt koordináltuk a Nemzeti Fenntartható Fejlesztési Tanáccsal együttműködésben.

- A szervezet tagjai részt vettek-e környezetvédelemmel, éghajlat-változással kapcsolatos oktatásokon, képzéseken?

- Természetesen, évente járunk ilyenekre, az Ökológiai Intézetnek van egy olyan oktató terme és mintagazdasága, ahol a fenntartható gazdálkodással kapcsolatban műhelymunkák folynak a Magyar Természetvédők Szövetségével együttműködve.

***

Mátyás Mónika a szervezet egyik alelnöke, mely a honlapján az alábbiak szerint határozta meg magát:

„Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ) több, mint 100 hazai környezet- és természetvédő szervezet közössége, fő célja a természet egészének a védelme és a fenntartható fejlődés elősegítése.

Az 1989-ban alapított Szövetség tagjai Magyarország minden megyéjében jelen vannak és küzdenek természeti értékeink megóvásáért, a környezeti terhelések megelőzéséért. Nemzetközi szervezetekkel, kiemelten a Föld Barátai hálózattal együttműködve hangsúlyos szerepet játszunk Európa és a világ környezetvédelmi civil összefogásaiban.

Az MTVSZ elveiben radikális szervezet: a környezeti problémák okaira akarjuk ráirányítani a döntéshozók és az állampolgárok figyelmét közösségi akciókkal, hiteles szakmai rendezvényekkel, megalapozott tanulmányokkal és kiadványokkal, célzott lobbizási tevékenységgel. Nem technikai vagy felszínes politikai megoldásokban hiszünk, hanem szükségét érezzük gondolkodásunk, erkölcsünk és velük együtt termelési és fogyasztási rendszerünk gyökeres átalakításának.

Kampányainkban kiemelkedő figyelmet fordítunk az éghajlat-változás hatásainak mérséklésére, a fenntarthatósági szempontok integrálására a szakpolitikákba, a génmódosítás-mentes és természetbarát mezőgazdaság támogatására, a káros infrastruktúra és ipari beruházások elleni fellépésekre, a magukat zöldre festő környezetpusztító óriás cégek és bankok leleplezésére, a polgárok és kiemelten az ifjúság környezeti oktatására és nevelésére."

***

- Hogyan ítéled meg a jogszabályi környezetet környezetvédelmi szempontból? Mennyiben segítik a mai jogszabályok az embereket abban, hogy környezettudatosan cselekedjenek?

- Úgy látom, hogy a jogszabályok hiába váltóznak, csak utólagosan követik az eseményeket. Azt például nem lehet elmondani, hogy egy környezettudatos magatartás pozitív elbírálása megelőzne valamiféle környezeti károkat. Nem mondható el, hogy a környezetvédelmi jogszabályok jelentős hatással lennének a környezet-

tudatos magatartás kialakítására. Ami külföldön jó, azt kellene Magyarországra is adaptálnunk, hiszen pl. Anglia rendelkezik éghajlat-változási stratégiával.

- Voltak-e javaslatok jogszabályi változásra?

- Igen, egy nagyon komoly munkát végzett az MTVSZ, amikor kidolgozta az éghajlatvédelmi stratégiát. Két éves előkészítő munka után, ebből egy éghajlat-változási törvénytervezet is készült, amit sajnos lobby érdekek miatt nem engedtek a Parlament plénuma elé. Nincsenek konkrét információim, hogy kik akadályozták meg a törvény elfogadását, de nyilvánvaló, hogy egy ilyen, a nagy energiarendszerek átalakítását célzó javaslat komoly ágazati érdekeket sérthet. Pedig, ha lenne ilyen törvény akkor nyilván komolyabban vennék ezt a kérdést akár a döntéshozók, akár a különféle hivatalokban dolgozó szakemberek. Nagyon hiányzik a szabályozás, hiszen például a hulladék kérdés az egészen katasztrofális. A szabályozással nem tudják elérni, hogy az emberek a viselkedésükön, és ezen belül pl. a vásárlási szokásaikon változtassanak. Hanem egyszerűen azt írják elő, hogy fizesse ki a fogyasztó a hulladékelszállítás és -feldolgozás költségét. Közben a hulladék-elszállítás költségei is jelentősen emelkednek az újonnan belépő ISPA pénzből épült lerakók miatt is. Nincsen semmi olyan szabályozás, ami díjazná a környezetbarát hozzáállást. Ha például azt mondanák, hogy ha egy társasház vállalja a szelektív gyűjtést, akkor ez kedvezményes díjat eredményez és akkor az emberek egymást is rábeszelnék a környezetudatosabb szemétkelésre. Tehát, ha pl. 20 %-kal mérsékelnék a szemétdíjat – ami egy társasháznál évi 500 ezer forintos díj mellett már jelentős összeg –, akkor minden bizonnyal mindenki vállalná a szelektív gyűjtést. Ezzel szemben ma az a helyzet, hogy kifizetik a szemétkelés költségeit, de a rendszer ettől nem lesz környezetbarátabb.

- Térjünk át arra, hogy magánemberként mi a véleményed az egyes kérdésekről? Mit gondolsz, ez az éghajlatváltozás mennyire tartós folyamat, létezik-e egyáltalán? Mi a véleményed a szkeptikus álláspontokról, melyek szerint éghajlatváltozás mindig is volt, de a természet ezt jól tudta kezelni?

- Én azt gondolom, és ezt a tudomány eredményei is alátámasztják, hogy van éghajlatváltozás, és ezt komolyan kell venni. Véleményem szerint jobban kellene félnünk a következményeitől, mint amennyire megnyugtatjuk magunkat, hogy nem lesz semmi baj. Ez egy valós probléma, senki nem látta előre, hogy bekövetkezhet, nyilván most sem látjuk teljesen, hogy milyen hatása lehet, de mégis fel kell készülnünk rá. Olyan problémák várhatók, mint például az ivóvíz kérdése, ami valóban összefügg a tengerszint várható emelkedésével, ezért nem dughatjuk a fejünket a homokba.

- Mit gondolsz, visszafordítható ez a folyamat?

- Én úgy tudom, hogy nem visszafordítható, de az ütemét mérsékelni, lassítani lehet és ezáltal késleltetni a hatásait.

- A személyes véleményed, illetve a környezeti véleménye mennyiben tér el ebben a kérdésben?

- Az emberek nem foglalkoznak ezzel a kérdéssel. A személyes kapcsolatokban ez úgy jelentkezik, hogy a barátaim – akik tudják, hogy nekem mik a nézeteim – figyelembe veszik az én szempontomat: ha megyünk valahová, akkor az utat feltétlenül autóval kell-e megtenni. Érzem a barátaimon, hogy ez nekik olyan fura, hiszen mennyivel kényelmesebb lenne beülni a személyautóba, mint pl. vonatozni. Tehát az, hogy ily módon a fogyasztásukat is visszafoghatnák, az csak rám való tekintettel merül fel.

- Felvetődik-e ez a kérdés a beszédtemák között?

- Igen, ma már előfordul, van aki lelkesen meséli, hogy elkezdett pl. komposztálni, és így hasznosítja a biológiai hulladékot. Arra is kíváncsiak, hogy én mit csinálok napi 8-10 órában, mint környezetvédelmi aktivista? A kíváncsiság, ami beindít egy kicsi életmódváltozást. Ilyen például, hogy betesz egy szelektív gyűjtőt a konyhába. Ám ez még nagyon messze esik az éghajlatváltozás kérdésétől, így az ma még nem téma.

- Szoktál vitába keveredni?

- Velem nem mernek vitatkozni. Amit igazából sajnállok, mert szívesen megvitatnám ezeket a kérdéseket. Félnék attól, hogy ha elmondják a véleményüket, akkor rossz fényben ítélik meg őket. Ma már eljutottunk odáig, hogy a környe-

zetbarát viselkedés trendi. Ha valaki vállalja azt, hogy ő nem „zöld”, mert ő mindenhova autóval megy, akkor az egy kicsit „ciki”. Így ez már nem vitatéma, hanem inkább megfelelni akarnak az emberek a trendi elvárásoknak.

- A következő kérdésre, mi szerint tud-e tenni valamit az ügy érdekében, nyilvánvalóan „igen” a válasz. Jól látom, hogy az utóbbi időben mint-hogyha változott volna az emberek felfogása?

- Igen, mint említettem trendibb lett, de ez nem azt jelenti, hogy elmélyült, tehát hogy van valami hatása, de már nem feszülnek be annyira az emberek a témától, és nem néznek hülyének azért, amit képviselek.

- Voltak-e a magánéletben olyan döntések, amelyeket kifejezetten környezeti szempontok motiváltak?

- Sok ilyen volt, pl. a lakásvásárlás, építkezés során. Volt olyan is, amit pl. az önálló szennyvízkezelő rendszert a hatályos rendelkezések nem engedtek meg, hiszen kötelező rákötni a szennyvízcsatornára. Nekem a napi életemben ezek a döntések megjelennek a közlekedéstől kezdve a bevásárlásokig.

- Mi a helyzet a komposztálással? Van kertek, ahol ezt alkalmazhatjátok?

- Mi társasházban lakunk, de a szüleim egy olyan korosztály, akik már nem komposztáltak, de most újból felfedezték. Apukám most már ennek az újból felfedezett technikának a prófétája lett. A 18 lakásos társasházban – ahol lakom – meggyőztem a közös képviselőt, hogy kirakassak egy komposztálót. Nincsen ebben semmi kényszer, van egy kicsi tájékoztatás, és a jó példa, amikor látják, hogy viszem hetente a komposztálót és beszélünk erről a lépcsőházban, akkor határozódik el többen, hogy akkor ők is csatlakoznak hozzám. Tehát nem azért csinálják, hogy ez által kisebb legyen a szemétdíj, mert azt sajnos ez nem befolyásolja, hanem a közösség kedvéért.

- Hogyan befolyásolja ez a vásárlási szokásaitokat? Helyi termelői piacra jársz?

- Igyekszem a termékeket közvetlenül a termelőtől beszerezni. Veszprémben a termelői piac nem jellemző, viszont van néhány ilyen a Balatonparton.

- Térjünk át a helyi társadalomra, itt Veszprémben mi a véleményed, mennyire fontosak a természeti értékek, hogyan jelenik ez meg az önkormányzati gyakorlatban?

- Körülbelül az ezredfordulóig ez nem volt szempont az önkormányzati döntéseknél, később, ahogy a társadalmon belül is egyre trendibb lett zöldnek lenni, ez lassan megjelent az önkormányzati szempontok között. Akkoriban még kellett kezdeményezni, hogy legyen egy autómentes nap. Először azt mondták, hogy minek, de a Csalán Egyesület nagyon kötötte az ebet a karóhoz. Néhány lelkes ember elkezdte és ez ma már hagyománnyá vált. Ma már nem kérdés, hogy ezt meg kell-e szervezni, hiszen minden város önkormányzata bekapcsolódott, s ma már az a ciki, ha valaki nem tartozik ebbe a körbe. Ma már ez kezd beépülni a mindennapi gyakorlatba, nem kell külön kezdeményezni pl. azt hogy egy útfelújítás kapcsán a kerékpárút is kiépüljön, hanem ezt már maguktól betervezik. Ezeket a szempontokat természetesen felerősítik, ha egy pályázati kiírásban konkrétan szerepelnek, illetve ott jó pontot jelentenek.

- Mennyire van a lakóhelyünk felkészülve egy esetleges környezeti katasztrófára? Mi történne, ha összeomlanának a nagy ellátórendszerek?

- Az urbanizáció azt hozza magával, hogy az emberek részben lemondanak a saját önállóságukról. Ha egy lakótelepen nincs víz, akkor azt úgy élik meg, mintha eljött volna a világ vége. Úgy érzik, mintha visszaestek volna a sötét középkorba. Egy környezeti katasztrófára, amikor minden megszűnne, nem csak a víz, hanem a gáz és villany, arra a városi ember nincsen felkészülve.

- Egy ilyen katasztrófa esetén mennyire tudnának egymásra számítani az emberek?

- Úgy vélem, hogy egy családi házas környezetben az emberek még jobban odafigyelnek egymásra. A falusias környezetben az emberek könnyebben túlélnek az ilyen megpróbáltatásokat. A városban a legrosszabb a pánik, az, hogy az emberek nem tudják mit kellene tenni.

- Ha történne valami a lakásoddal, pl. leégne, akkor meg tudnád-e kérni valamelyik szomszédodat ott alhass-e náluk?

- Igen, de ezen dolgozni kell, olyan kapcsolatokat kell kiépíteni a szomszédokkal. Hiszen tudnék mondani néhány olyan lakót a társasházból, akik annyira elzárkóznak és annyi emberrel összevesztek már, akiknek a számára ez probléma lenne.

2. Beszélgetés Kiss István nyugalmazott egyetemi docenssel, a Veszprémi majd Pannon Egyetem Biológiai Intézetének korábbi vezetőjével

Az első kérdésblokkban a szervezettel, intézménnyel kapcsolatos kérdéseket fogalmaztuk meg, ezek értelemszerűen a Biológiai Intézethez, a környezettan tanárképzéshez kapcsolódhatnak. Az első kérdés, hogy „Miképpen kapcsolódik az Önök szervezete a környezeti kérdésekhez”, itt a válasz eléggé értelemszerű, ezért inkább arra térnék rá, hogy „Mennyiben hozható összefüggésbe a szervezet tevékenysége az éghajlatváltozással?”.

- Az elmúlt 10 évre visszatekintve, hogyan ítéli meg, milyen szemléletváltozás történt ezen a területen?

- Az éghajlatváltozás kérdése már régen felvetődött, de inkább elméleti síkon. Akkor foglalkozunk mélyebben egy kérdéssel, amikor már a bőrünkre megy a játék. Ezzel a kérdéssel akkor találkoztam először, amikor a környezettan szak vezetőjeként a hallgatóknak kellett foglalkozni olyan környezeti problémákkal, amik ezt a kérdéskört is érintik. Már a '70-es évek közepétől kezdődően kaptak olyan képzést ezek a hallgatók, ami a környezetmérnöki képzés kicsit leegyszerűsített változata volt. Az eredeti elképzelések szerint a környezettan egy önálló tantárgyként került volna be a közoktatásba, így a környezettan tanárok képzésénél fontos volt, hogy tudjanak válaszolni olyan kérdésekre, amit a szakirodalomban már egyértelműen fontosnak tartottak.

- A környezetvédelem a '70-es években már egy slágertéma volt, de hogy ennek az éghajlatváltozással is van összefüggése, az csak az utóbbi évtizedekben vált világossá.

- Ezen a szakon a környezetvédelem és az éghajlatváltozás kérdéseivel Papp Sándor professzor és a légkörtant kutató oktatók foglalkoztak egészen odáig, hogy erről a kérdéstről tankönyv és egyetemi jegyzet is született. Az alapismerete-

ket természetesen a környezettan hallgatóknak is tudniuk kellett, így a szén-dioxid kibocsátás, az üvegházhatás, az ózonlyuk keletkezési mechanizmusát, az ózonréteg vékonyodását, a környezet-szennyezés hatásait. Ennek kapcsán, ha valaki a téma iránt jobban érdeklődött, akkor az éghajlatváltozás kérdéséig is eljuthatott.

- Volt-e az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó projekt a környezettan szakon?

- Itt ilyen nem volt, ez inkább a környezetmérnök szakosok esetében volt jellemző, ahol a diplomamunkák bírálata kapcsán találkoztam ilyen dolgozatokkal, melyekben elsősorban a levegőszennyezés kérdésével összefüggésben tárgyalták e témát. Külön munkacsoport létezett, amelyik a levegőszennyezést vizsgálta, így többek között Veszprém város levegőtisztaságával is foglalkoztak, és ebbe a mérések során a hallgatókat is bevonták.

- Térjünk át most a magánember véleményére. Mi a véleménye az éghajlatváltozás kérdéséről, mit gondol, változnak-e tartósan az éghajlati viszonyok a világban, és ez miként érinti Európát, Magyarországot és az Ön közvetlen környezetét?

- Az éghajlatváltozásnak nyilvánvalóan vannak kozmikus okai is, de a változásoknak az ilyen fokú gyorsulására, s azokra a jelenségekre, amiket tapasztalunk, arra semmiképpen sem elegendő magyarázat a Nap-tevékenység vagy bármiféle kozmikus behatás. Van az úgynevezett Gaia-elmélet, amit én nem igazán szeretek, hiszen a Föld mégsem egy élőlény, de eszerint bolygónk mindenképpen mutat olyan folyamatokat, amik nagy mértékben képesek visszakompenzálni azokat a hatásokat, amelyek kibillentik az egyensúlyából. Ha erre mégsem képes a Föld, akkor hasonló a helyzet mint a betegségeknel, amikor a szervezet addig kompenzál, ameddig csak tud, de ha már olyan hatások érik, amik már nem visszafordíthatóak, akkor felborulnak ezek a kompenzációs mechanizmusok. Véleményem szerint az ember alapvetően hozzájárul a tevékenységével az éghajlatváltozáshoz, s ma már e változás felgyorsításához is. Az egy külön kérdés, hogy ez a folyamat vajon visszafordítható-e? Úgy gondolom, hogy ez a folyamat ma már nem fordítható vissza. Ezért nagyon sok szakember fejében felvetődik a kérdés, hogy azok az intézkedések, amiket hozunk megérik-e, egyáltalán szükségesek-e, s va-

jon el lehet-e érni azt, hogy egy viszonylag stabil szinten meg lehet állítani ezt a folyamatot.

***

Mi az a Gaia-elmélet?

Utána néztünk az Interneten és ezt találtuk:

„A Gaia-elmélet megalkotója dr. James Lovelock, aki a NASA megbízásából a Mars-on lehetséges életet tanulmányozta. Elméletét az 1970-es években folyóiratokban megjelenő cikkekben adta közre, majd 1979-ben írt népszerűsítő könyvében fejtette ki közérthető módon: „Gaia: A new look at life on Earth”. James Lovelock definíciója szerint a Gaia: A föld bioszféráját, atmoszféráját, vizeit és földjeit magába foglaló komplex egység; kibernetikai rendszer, mely maga képes a földi élethez szükséges optimális fizikai és kémiai környezetet kialakítani/fenntartani. Kritikusainak „Daisy World” elnevezéssel - az 1970-es években - egy képzelt világot modellezett, melyben lényegében két „lény” él és alkot egyensúlyt. Az egyik egy sötét színű növény (százszorszép), a másik egy világosabb. Előbbi jól tűri a hideget és elnyeli a napfényt, míg a másik meleg tűrő és visszaveri a sugárakat az űrbe. Az elmélet lényege, hogy a hideg környezetben a sötét virág begyűjti a meleget és kialakítja az ideális hőfokot, míg a melegebbel a világos veszi át a szerepet és hűti a környezetet szintén az ideálisra. Addig, amíg ez a két organizmus egymással egyensúlyban él, a környezetük ideális mindkettő számára, de amennyiben bármelyik eltűnik lényegében a teljes szervezet a Föld vagy Gaia elpusztul. Az elmélet az élő és nem élő organizmusok kényes és egymásra ható, ideális életfeltételekre törekvő egységét mutatja be.” (forrás: Wikipédia)

***

- Ez a kérdés (az éghajlatváltozás, illetve a környezeti problémák – a szerk.) baráti-társasági beszélgetések során elő szokott-e kerülni?

- Ez nagyon érdekes, hiszen az átlagember már nagyon régóta beszél arról, hogy a sok vegyi anyag meg az atom, előbb-utóbb bajt okoz. Ha nem is szakszerűen fogalmazznak, de azt érzékelik, hogy a környezetszennyezés károsítja az ember életét. Sokszor találkozom olyan emberekkel, akik elméletben rettenetesen félnek attól, hogy mi lesz ezekből a folyamatokból; és ugyanaz az ember például fával fűt, és eltűzeli a pácolt

bútoroktól kezdve a régi festett ablakkereteket, s úgy gondolja, hogy ez nem jelenthet problémát, hiszen más is ezt csinálja. Nem is gondolja, hogy ezzel ő is szennyezi a környezetét.

- Előfordult már, hogy ezzel kapcsolatban vitába keveredett valakivel?

- Ritkán, mert már a csernobili atomkatasztrófa óta tudom, hogy ilyen típusú emberekkel nem érdemes vitatkozni. Amikor mi már mértük a laboratóriumban a megnövekedett sugárzást, akkor ő azt mondogatta, hogy a tévében látta és a rádióban hallotta, hogy ez nem jelent igazi problémát. Azt hallotta, hogy ezek a műszerek nem mutatnak semmit, hiszen ez volt a hivatalos propaganda. Tehát neki ne mondjam azt, hogy ne egyen friss zöldséget, ne igyon tejet, ez olyan volt, mint a „falra hányt borsó”. Később még néhány kérdésben előjött a környezetszennyezés problémája, például amikor kiderült, hogy egy csomó területet kohósalakkal töltheték fel, és az ott épített házakban lakók körében nagyobb volt a rákos megbetegedések aránya. Ebben a kérdésben például komoly vitám volt, amikor amellet érveltem, hogy a kohósalak miatt nagyobb a daganatos megbetegedések aránya, ám a válasz az volt, hogy ez csak egy egyszerű kohósalak, ami nem mérgező. Arra nincsen mód, hogy az ember a szakkönyvekben meglévő érveket is kifejtve elmondja a véleményét, esetleg arra lehet számítani, ha a későbbiek során majd visszagondol, akkor eszébe jut, hogy mit mondtam erről a kérdésről.

- Mennyire környezettudatos a magánéletében?

- Az a tudás, amire a szakirodalomból szert tettem módot nyújtott arra, hogy olyan megoldásokat is alkalmazzak – pl. a ház energetikai rendszerénél –, amelyek környezetbarátok. De vonatkozott ez például a vízszigetelés modernebb módszereire, és eszembe sem jutott sosem, hogy valamiféle azbeszt alapú anyagot használjak. Pedig ez akkoriban nem csak divatos, hanem olcsóbb megoldásnak is számított. Magánemberként természetesen sokszor elvonatoztatunk a szakmánktól, attól, amit e téren tudunk és tanítunk, viszont ha tudom, hogy az új technológiával energiát és így pénzt spórolok meg, akkor azt választom. A lányoméknál – akik Ausztriában élnek – magától értetődő volt, hogy biomassza alapú fűtést alkalmazzanak, az erre kialakított

kazánt építsék be, és ezt napelemekkel kombinálják. Ezt az ottani állam nagyon komolyan dotálja. Nálunk is adódnak lehetőségek, de ezek messze vannak az ottani szinthez képest. Lehetne nálunk is speciális kazánt beépíteni, de az annival drágább egy hagyományos technológiánál, hogy az emberek rangsorolnia kell. Ha lenne elegendő pénzem, hogy ezeket alkalmazsam, akkor sem a megtérülés lenne a fő szempont. Készítettem ezzel kapcsolatban számításokat, és rájöttem arra, hogy az én életemben az ilyenfajta korszerűsítés már nem térülne meg.

- Van-e otthon légkondicionáló készüléke?

- Légkondit azt soha nem állítanék be, ráadásul a családban többen allergiásak is erre.

- Foglalkoznak-e kerti komposztálással?

- Igen. A kertben nem csak komposztálunk, hanem ma már a zöldhulladékot is kettéválasztjuk, így a nem komposztálható fenyőhulladékot külön gyűjtjük. Ezt a fajta zöldhulladékot a városi kommunális szolgáltató elviszi a külön zöldhulladékos tárolóból. Továbbá ha csak egy mód van rá, a kertben nem használók vegyszereket, ha feltétlenül szükséges inkább természetes anyagokat használók, pl. kiáztatott csalán lé.

- Hogyan hat a környezettudatosság a vásárlási szokásaira? Van-e Balatonfüreden termelői piac?

- Termelői piac nincs, vásárcsarnok van. Ott keresi az ember az igazi őstermelőket, akiknél nagyobb a valószínűség, hogy saját terményt ad el.

- Mennyire környezettudatosak a helyi önkormányzati döntéshozók?

- Az önkormányzat komolyan veszi ezeket a kérdéseket, jó példa erre a zöldterület kezelése, a Virágos Balatonfüred program, ezzel is ösztönzik az embereket a környezetük ápolására, hiszen ha valaki nyerhet azzal, hogy a legszebb kertje van, akkor ezért nyilvánvalóan mindent megtesz. Korábban próbálkoztak azzal, hogy a zöldhulladék céljára egy-egy konténert raktak ki, de ez a megoldás nem vált be, hiszen válogatás nélkül minden szemetet oda halmoztak, ezért inkább időszakonként viszik el az ilyen fajta hulladékot. (Rendszert az erre a célra rendszeresített zsákba gyűjtve.)

- Milyen környezetszennyezési problémákat észlel Balatonfüreden?

- Ami jártamban-keltemben feltűnik, az a fatűzelésű fűtést alkalmazók esetében a mindenféle hulladék, válogatás nélküli elégetése. Így a már említett festékekkel kezelt bútorok mellett műanya-

got, néha még gumit is, sokszor olyan szagok terjednek, ami még egy nagyváros is ritka.

- Katasztrófa esetén lehetne-e számítani a közvetlen szomszédság összefogására? Lenne-e hol aludnia, ha valami történne a házával? Milyenek a szomszédsági kapcsolatok, mennyire tudnak az emberek egymásra számítani?

Balatonfüreden ebből a szempontból nagyon fontos a szezonáltság, hiszen nagyon sokan csak nyáron élnek a településen. A szezonon kívül nagyon foghíjasak az utcák, hiszen a nyaralók elhagyatottak, sok olyan hely van, ahol nem is lehet szó szerinti szomszédságról beszélni. Megítélésem szerint Balatonfüreden történhetne akármi, mindenki csak a saját bőrét mentené. A szomszédságra maximum a pletykálgatás jellemző, ha az ember segítséget vár, akkor megpróbál inkább a rokonokra támaszkodni. Nekem szerencsére laknak a közelben gyermekeim, tehát lenne hol megaludnom. Balatonfüreden nagyon sok a beköltöző nemcsak Budapestről hanem külföldről is, ezért szorosabb kapcsolatok nem alakulnak ki.

Az interjúkat készítette: Agg Zoltán

Jegyzet

A TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0064 azonosító számú „Az éghajlatváltozásból eredő időjárási szélsőségek regionális hatásai és a kárnyitási lehetőségei a következő évtizedekben” című projektben az „Attitűd, mentalitás, történeti és kortárs alakzatok” elnevezésű alprojektben, a „Klímaáttöréssel kapcsolatos értékrend és attitűdvizsgálat” című altéma kutatásának keretében készültek az interjúk. Kutatásvezető: Kaszásné Leveleki Magdolna egyetemi docens (Pannon Egyetem, Veszprém).

Irodalom

Agg Zoltán: Hipotézisek a klímaváltozáshoz való társadalmi-gazdasági alkalmazkodás kérdéseiről, különös tekintettel a balatoni régióra in. Beszteri Béla (2013) ld. alább.

Albert József: Érték, környezet, környezeti tudatosság in.: Beszteri Béla (2013) ld. alább.

Beszteri Béla (szerk.): A felfedező tudomány, SZIE Győr, 2013, e-book, ISBN: 978-963-508-632-0

Leveleki Magdolna: Éghajlatváltozás és értékátrendeződés Magyarországon. Tények és hipotézisek, in. Beszteri Béla (2013).